

BEGELEIDEND SCHRIJVEN AANVRAAG WATERWET VERGUNNING

Cortenoever

Rijkswaterstaat

23 SEPTEMBER 2020

Contactpersoon

FRANK GIERMAN

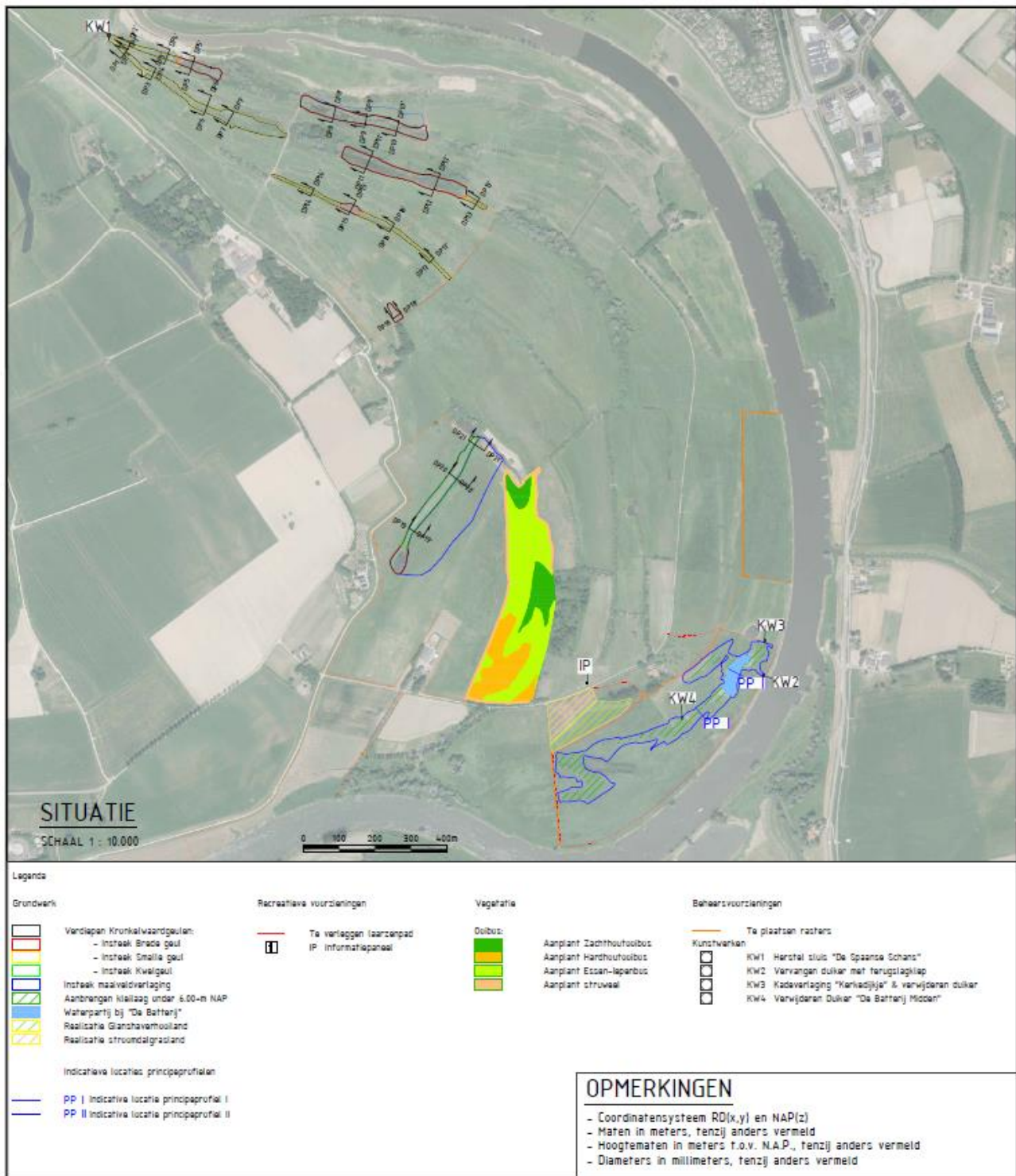
Arcadis Nederland B.V.
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Planbeschrijving	5
1.2	Benodigde vergunningen	9
2	TOELICHTING AANVRAAGFORMULIER	11
	BIJLAGE 1 DEFINITIEF ONTWERP	14
	BIJLAGE 2 ONDERBOUWING VRIJSTELLING WNB	15
	BIJLAGE 3 GEOHYDROLOGISCHE BEOORDELING	16

1 INLEIDING

Provincie Gelderland is in samenwerking met Rijkswaterstaat voornemens om Natura 2000-, Gelders Natuurnetwerk (GNN)-, en Kaderrichtlijn Water (KRW)-maatregelen uit te voeren in het natuurgebied Cortenoever in de gemeente Brummen. Dit gebied is onderdeel van het Natura 2000-gebied Rijntakken, dat in Cortenoever gekenmerkt wordt door kronkelwaardlandschap. Tevens worden er voor een relatief beperkt gebied binnen Cortenoever maatregelen genomen ter compensatie van de Rijksweg A15.

Figuur 1 Definitief ontwerp project Cortenoever (juli 2020)

In oktober 2018 is het voorlopig ontwerp van het project gepresenteerd. Dit wordt variant 1 genoemd. In juli 2020 is het definitief ontwerp (DO) aangeleverd door initiatiefnemer, zie figuur 1 en bijlage 1.

1.1 Planbeschrijving

Cortenoever is een van de weinige kronkelwaarden langs de Rijntakken met een geomorfologisch onaangetast reliëf. De uiterwaard is daarom aardkundig zeer waardevol. Uitgangspunt bij alle maatregelen is dan ook om de aardkundige waarden in stand te houden en zo mogelijk beter zichtbaar te maken. In het DO, weergegeven in figuur 1 en in bijlage 1, staan de maatregelen weergegeven.

Locatie

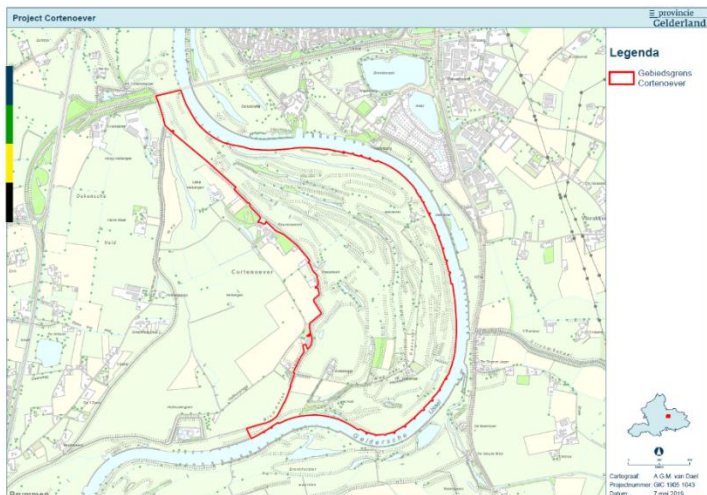
Het plangebied, weergegeven in Figuur 2, bevindt zich in de gemeente Brummen, aan de westzijde van de rivier de IJssel, ten zuiden van Zutphen. Zoals blijkt uit Figuur 3, bevindt het plangebied zich binnen het N2000-gebied Rijntakken. Een topografische weergave van het plangebied is te zien in Figuur 4.

Figuur 2 Regionale ligging plangebied

Figuur 3 Uitsnede N2000-gebied Rijntakken, het plangebied is globaal omcirkeld

Figuur 4 Topografische weergave plangebied

Huidige situatie

De uiterwaard van Cortenoever ligt ter hoogte van Brummen aan de IJssel. De uiterwaard is ongeveer 250 hectare groot en heeft een rustig en groen karakter. Cortenoever is bijzonder door de grote soortenrijkdom en de reeds aanwezige Habitats als hardhoutooibos in het bosje Heijendal, stroomdalgrasland glanshaverhooiland en wateren met krabbenscheer en fonteinkruiden, maar ook door het nog gave reliëf van kronkelwaardgeulen en stroomruggen. Dit patroon van geulen en stroomruggen is ontstaan door het meanderen van de IJssel naar het oosten. De zo ontstane kronkelwaardgeulen liggen door de hoge stroomruggen geïsoleerd van de IJssel. In 2016 heeft in het kader van Ruimte voor de Rivier een dijkverlegging plaatsgevonden.

In het plangebied liggen verder twee historisch militaire relictten: de Schans bij Reuversweerd en resten van een batterij bij Heijendal. Cortenoever is waarschijnlijk ontgonnen vanuit Brummen, wat zichtbaar is aan de uitwaaiing van perceelsgrenzen. De perceelsgrenzen met hagen liggen grotendeels loodrecht op de strangen en ruggen en geven met name het zuidelijk deel van Cortenoever het alom gewaardeerde kleinschalige karakter. Het noordelijke deel van het plangebied is grootschaliger en wordt momenteel begraasd.

Toekomstige situatie

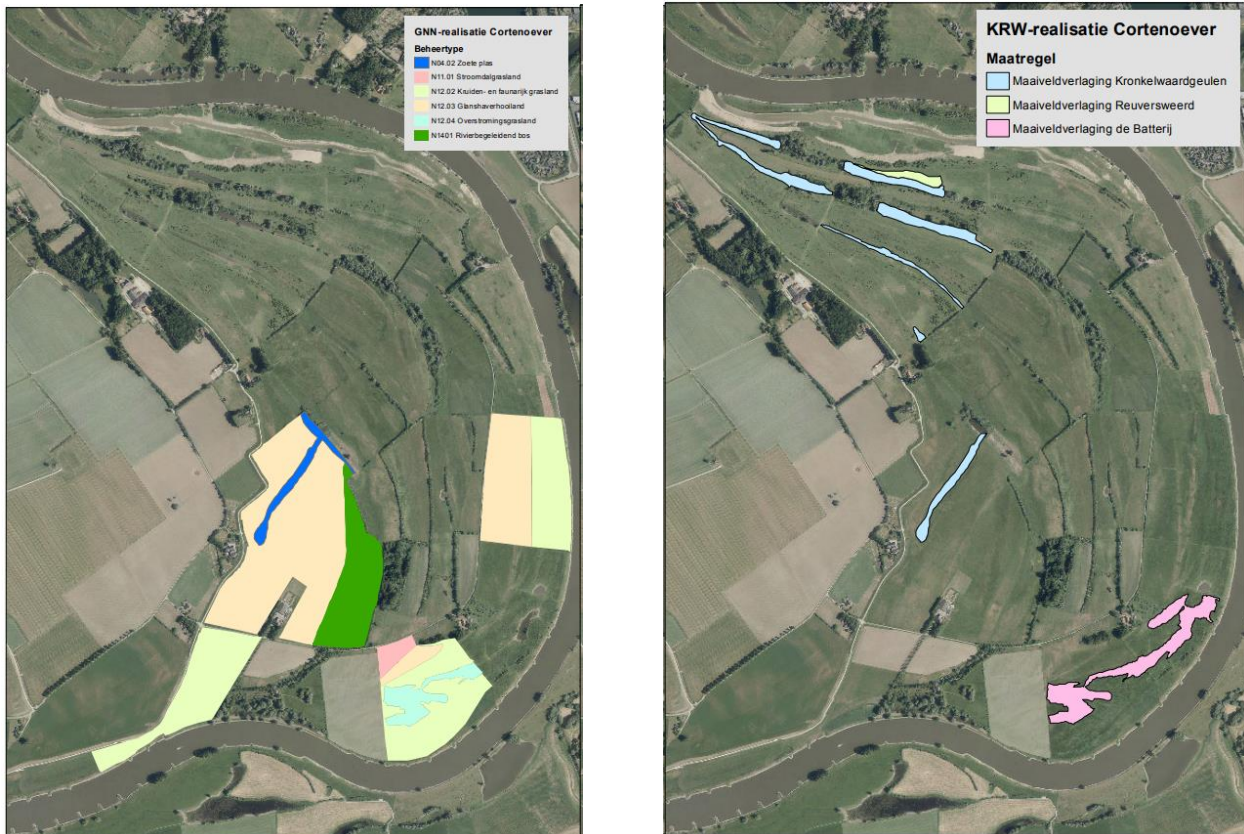
Graafwerkzaamheden

Er zijn drie verschillende typen geul: brede, smalle en kwelgeulen (BG, SG en KG), gelegen in het noorden van het plangebied, te zien in Figuur 1. Deze worden op diepte gebracht (uitgegraven) om de dichtgeslibte kronkelwaardgeulen weer watervoerend te maken en daarmee een geschikt milieu te ontwikkelen voor limnofiele vissoorten (gebonden aan zwakstromend en stilstaand water), macrofauna en het habitattypen Meren met Krabbenscheer en Fonteinkruiden. Voor de kronkelwaardgeulen is een wensdiepte en -breedte vastgelegd in het DO. De aannemer zal rekening moeten houden met het oorspronkelijke reliëf en bodemopbouw van de kronkelwaardgeulen. Op een aantal plaatsen dient namelijk 30 cm sliblaag bovenop de zandlaag behouden te worden ten behoeve van de waterhuishouding.

Middels een uitgevoerde geohydrologische studie, opgenomen als bijlage 3, is aangetoond dat deze werkzaamheden leiden tot veranderingen van de grondwaterstand en stijghoogte, maar geen ontoelaatbaar geohydrologisch effect op de aanwezige gebruiksfuncties landbouw en wonen. Evenzo, levert de beperkte toename in de stijghoogte geen risico op voor de macrostabiliteit van de waterkering, en wordt voldaan aan het pipingcriterium.

Verder wordt er op een aantal plaatsen in het plangebied het maaiveld verlaagd, dit betreft de KRW-maatregelen. Deze leiden tot de realisatie van de volgende doelen (zie Figuur 5):

- 5 ha uiterwaardverlaging (kronkelwaardgeulen)
- 1,3 ha uiterwaardenverlaging (Reuversweerd)
- 6,1 ha uiterwaardverlaging (de Batterij)
- Het doel van de maaiveldverlaging bij Reuversweerd (MV1) is het ontwikkelen van een paaimilieu voor vis en broedbiotoop voor porseleinhoen (N2000). Hierbij wordt de bovenste 30 cm van de toplaag afgegraven.
- De maaiveldverlaging de Batterij (MV2) dient, na hoogwater, het water in de lage delen in het gebied vast te houden. Het wordt geheel ontgraven waarbij bestaande taluds en 30 cm slib wordt gehandhaafd, in verband met archeologische waarden. Het doel van deze maaiveldverlaging is het creëren van een paaigebied voor riviervis (KRW) en vogelsoorten als porseleinhoen (N2000).
- De maaiveldverlaging de Hank (MV3) is een rivierkundige compensatie. Hierbij wordt de bovenste 50 cm van de toplaag afgegraven.

Figuur 5 realisatie habitattypen GNN en KRW

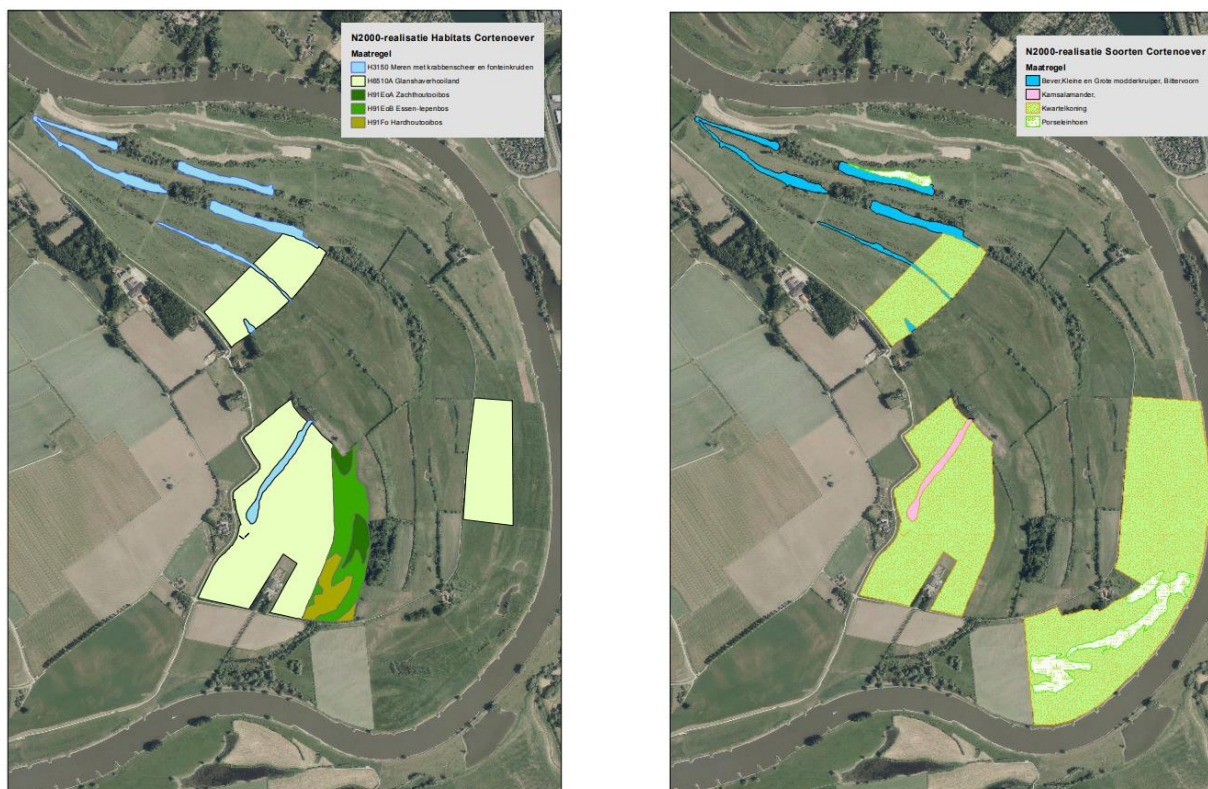
Natuuroppgave, beheer & onderhoud

Voor het Gelders Natuurnetwerk (GNN) wordt door het aanpassen van het beheer de volgende 64,6 ha natuurtypen verwacht, zie Figuur 6:

- Zoete plas (1,6 ha)
- Stroomdalgrasland (1 ha)
- Kruiden- en faunarijk grasland (21,8 ha)
- Glanshaverhooiland (30,6 ha)
- Overstromingsgrasland (2,5 ha)
- Rivier- en beekgeleidende bossen (7,1 ha)

Voor de provinciale Natura 2000 en leiden de maatregelen tot de realisatie van de volgende doelen, zie Figuur 6:

- Realisatie zachthout ooibos (1,5 ha) en essen-iepen bos (5 ha)
- Ontwikkeling glanshaverhooilanden (37,5 ha)
- Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (6,1 ha)
- Kwartelkoning (70 ha leefgebied)
- Porseleinhoen (5,5 ha leefgebied)
- Bittervoorn (5 ha leefgebied)
- Grote en kleine modderkruiper (5 ha leefgebied)
- Kamsalamander (1,1 ha leefgebied)
- Bever (5 ha leefgebied)

Figuur 6 N2000 realisatie habitats en soorten

Arcadis heeft een B&O-plan opgesteld dat in overleg met de huidige eigenaren, te weten provincie Gelderland en Staatsbosbeheer, tot stand is gekomen. Staatsbosbeheer gaat alle beheermaatregelen uitvoeren en is daarom een belangrijke speler in het beheerplan.

In het zuiden van het gebied wordt gekozen voor patroonbeheer waarbij de keuze tussen hooilandbeheer (gericht op glanshaverhooiland) zonder begrazing (eventueel wel op lange termijn nabeweidings) en de ontwikkeling van kruiden en faunairijk grasland met begrazingsbeheer wordt bepaald door voedselrijkdom/textuur van de bovengrond en de inundatiefrequentie. De hooilanden kunnen zich ontwikkelen tot glanshaverhooiland met overgangen naar vossenstaarthooiland.

Voor de gronden die worden omgevormd van regulier grasland naar glanshaverhooiland is bemesting een aandachtspunt. Begrazing levert een mestgift op en dient in ieder geval de eerste jaren voorkomen te worden op de naar glanshaverhooilanden om te vormen percelen. Daar waar geen sprake is van begrazing is maaibeheer van toepassing dat past bij een hooilandbeheer. Na enkele jaren zonder begrazing kan wellicht nabeweidings worden toegepast op de hooilanden.

Met deze variatie in beheer worden met name aan de zuidkant van het projectgebied goede omstandigheden gerealiseerd voor de kwartelkoning en in de lagere delen voor soorten als porseleinhoen. De hagen worden indien nodig ingeboet met jonge aanplant en zo nodig uitgerasterd om vraat door vee te voorkomen.

Naast de toekomstige natuurbeheerder zijn Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland ook belangrijke spelers. Middels hun akkoord op de rivierkundige berekeningen (zie ook paragraaf 3.4) stemt Rijkswaterstaat als rivierbeheerder in met de impact die de maatregelen hebben op de waterveiligheid en het behouden van de KRW-doelen. Provincie Gelderland (voortouwnemer Natura 2000 Rijntakken) heeft onderbouwd hoe dit plan voldoet aan de doelen vanuit Natura 2000 en het GNN, zie bijlage.

Overig

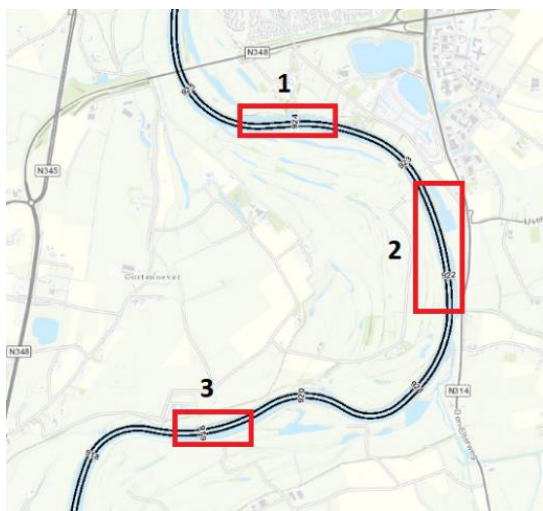
Naast graafwerkzaamheden, vinden er binnen de scope van dit project ook werkzaamheden plaats aan (bestaande) kunstwerken, aanplant van houtopstanden en enkele recreatieve voorzieningen.

Aanlegfase

In het kader van de uitvoerbaarheid van het project is in overleg met de gemeente Brummen besloten dat het afvoeren van grond via het water (de IJssel) moet plaatsvinden. Rijkswaterstaat als vaarwegbeheerder heeft aangegeven dat hierbij schepen met CEMT klasse III (RWS klasse M5) van 80-85 m lengte gehanteerd mogen worden conform de Richtlijn Vaarwegen (Rijkswaterstaat, 2011). Grotere schepen zijn niet gewenst in verband met beperkte zwaaimogelijkheden in dit gedeelte van de IJssel.

Om het inladen van de grond in schepen te faciliteren is het noodzakelijk een tijdelijke loswal aan te leggen in de nabijheid van de werkzaamheden.

De aannemer dient de vrijheid te hebben een optimale werkwijze te bedenken, maar wel binnen een te schetsen kader van mogelijkheden (de “functionele eisen”). De twee voornaamste aspecten hierbij betreffen de tijdelijke loswal en eventuele tijdelijke gronddepots. Het is de verantwoordelijkheid van de aannemer om tijdig te beschikken over alle eventuele benodigde vergunningen hiervoor. Drie mogelijke locaties voor de loswal zijn weergegeven in onderstaande Figuur 7.

Figuur 7 mogelijke locaties loswal

1.2 Benodigde vergunningen

In onderstaande tabel 2 zijn de benodigde vergunningen voor uitvoering van het werk opgenomen. Het betreft hier de zogenaamde “permanente” vergunningen. Tijdelijke (uitvoeringsgerelateerde) vergunningen zullen ook benodigd zijn (zoals tijdelijke verkeersmaatregelen), maar zijn afhankelijk van de uiteindelijke uitvoeringsmethode die nu nog niet bekend is. Het aanvragen en verkrijgen van deze vergunningen komt voor de verantwoordelijkheid van de toekomstige aannemer.

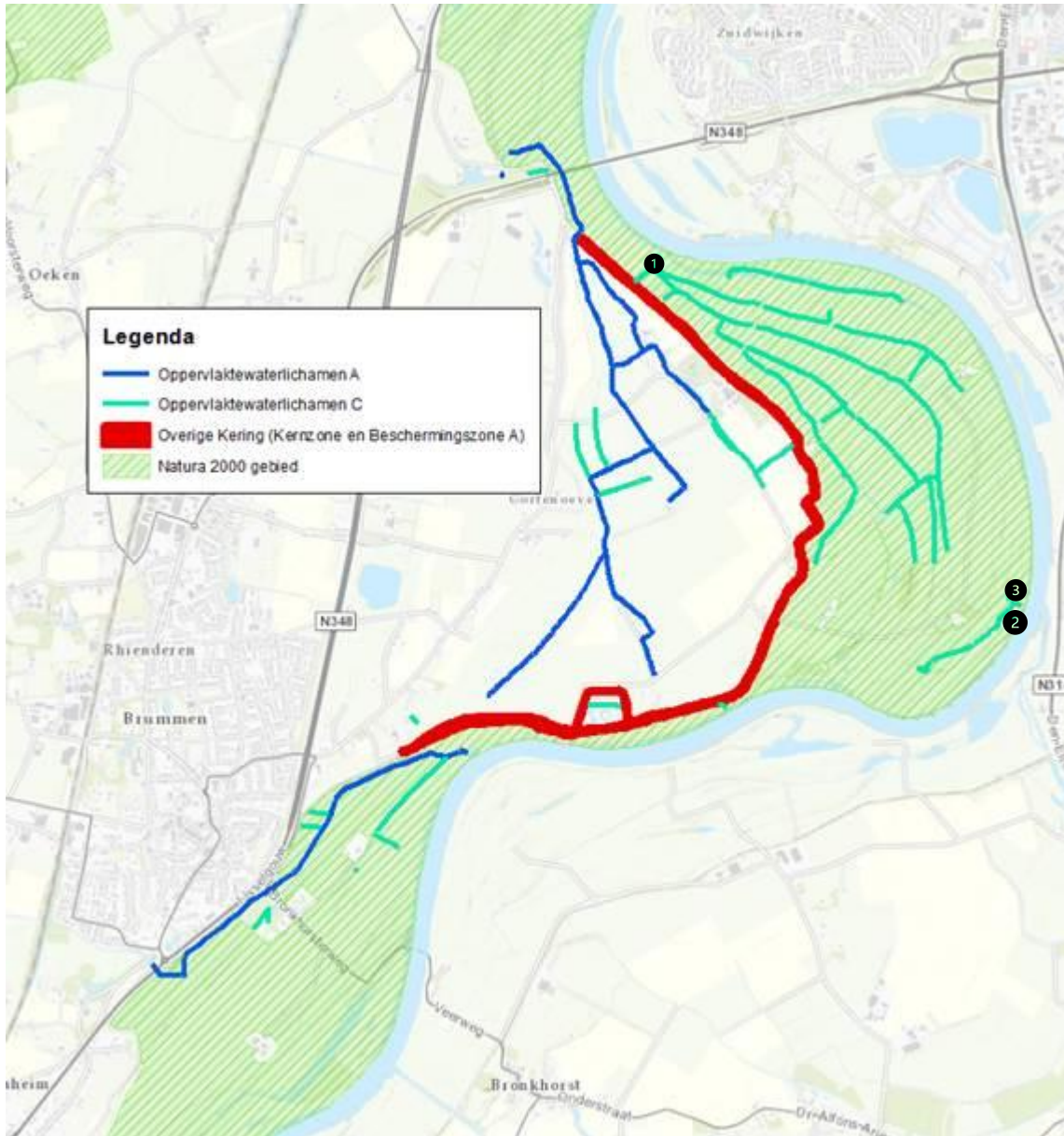
Tabel 2 Benodigde vergunningen

Procedure / bevoegd gezag	Toelichting	Bijbehorende activiteit
Projectplan Waterwet Rijkswaterstaat	Noodzakelijk omdat een deel van de werkzaamheden plaatsvindt door of namens de beheerder in een waterstaatswerk (de uiterwaarden), waarbij sprake is van wijziging van de normatieve toestand.	Wijzigingen in de normatieve toestand van de winterdijk en uiterwaarden. Specifiek: het aanpassen van maaiveldhoogte, zoals vastgelegd in kaarten 95 en 95 van de Legger Rijkswaterstaatswerken Waterwet. En het aanplanten van 7,1 hectare bos.

Procedure / bevoegd gezag	Toelichting	Bijbehorende activiteit
Ontgrondingenvergunning Provincie Gelderland	Aard en omvang van het grondverzet maakt dat deze als vergunningsplichtig wordt beschouwd conform de Gelderse omgevingsverordening. Als onderdeel van de aanvraag dient ook een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd te worden. Voorafgaand aan het indienen dient toestemming m.e.r.-beoordelingsbesluit ingediend te worden.	• Alle verlagingen van het maaiveld
Omgevingsvergunning Gemeente Brummen	Het gebruik van de projectgronden in de toekomstige situatie is strijdig met de bestemming 'Agrarisch – Uiterwaard' van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied 2008. Met de gemeente is afgestemd dat kap vrijgesteld is van vergunningsplicht, aangezien het een houtopstand buiten de bebouwde kom betreft, die een zelfstandige eenheid vormt en die een grotere oppervlakte beslaat dan 10 are (= 1.000 m²). Voor het bouwen van de trap is een bouwvergunning vereist. Eventuele vergunningsplicht voor overige bouwwerken, zoals renovatie van sluisjes, is afhankelijk van invulling DO door aannemer en valt niet binnen de scope van onderhavige ruimtelijke onderbouwing.	• Handelen in strijd met regels RO • Werken of werkzaamheden uitvoeren
Waterwetvergunning Waterschap Vallei en Veluwe	Delen van de voorgenomen werkzaamheden vinden plaats binnen waterstaatswerken die niet in beheer zijn bij RWS, maar het WVV. De werkzaamheden zijn watervergunningsplichtig.	• Uitvoeren werkzaamheden in de C watergangen in de uiterwaarde.

2 TOELICHTING AANVRAAGFORMULIER

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op het aanvraagformulier waterwetvergunning. De volgorde van het aanvraagformulier is aangehouden in de toelichting.

Figuur 8 De legger van het Waterschap Vallei en Veluwe (op tekening locaties met cijfers aangegeven waar KW1, KW2 en KW3 liggen).

Vergunningsplichtige activiteiten

In het plangebied is een aantal activiteiten vergunningsplichtig conform de Waterwet. Voor een gedetailleerde beschrijving van de activiteiten, zie het Definitief Ontwerp in bijlage 1.

De functionele eisen voor de maatregelen die genomen gaan worden in de oppervlaktewaterlichamen C (zie Figuur 1) zijn als volgt:

- Het verdiepen van de kwelgeul KG. De exacte locatie en profiel kunnen pas bij uitvoering bepaald worden. Hiervoor zal door de aannemer een revisietekening aangeleverd worden nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd.
- Peilregulerende kunstwerken (KW1 sluisje en KW3 duiker met schot) zijn vergunningplichtig;
- Verwijderen van de duiker, behouden van de dam (KW2) is vergunningplichtig;

- Verwijderen van de dam en de duiker (KW4) is vrijgesteld (niet vergunning- of melding plichtig).
- Het verbreden van de brede en smalle geulen (BG's en SG's) is meldingsplichtig.

Bouwwerk of object bouwen, verbouwen of verwijderen bij een waterkering

Herstellen sluisje bij de Spaanse Schans (KW1)

Het bestaande sluisje, dat in het noorden van het plangebied ligt, wordt hersteld zodat het sluisje weer kan worden gebruikt (zie figuren 9 t/m 11). De functie van de, handbediende, sluis is om het gebied in de zomer af te kunnen schermen van hoogwaterpiekjes op de IJssel en in de winter of bij een voorspeld hoog water in de zomer open te kunnen zetten. Dit betekent dat in de zomer de sluis in principe dicht staat, behalve als het water bij een hoogwaterpiek over de oeverwal dreigt te komen. In het hoogwaterseizoen staat de sluis in principe altijd open.

Figuur 9 Foto van het bestaand sluisje dat hersteld wordt

Figuur 10 Foto aangezicht handmatige bediening

Figuur 21 Doorkijk onder de sluis

Duiker (KW2)

Het doel van de huidige duiker is om water vanuit de uiterwaard te kunnen lozen op de IJssel. De toekomstige duiker krijgt een terugslagklep die ervoor zorgt dat het water juist wordt vastgehouden op het moment dat de IJssel zakt. De duiker krijgt een diameter van 800 mm en de binnen onderkant buis (b.o.b.) komt te liggen op 5,80 m+ NAP.

Aanbrengen overlaat in kade en verwijderen duiker (KW3)

De huidige kade wordt over een lengte van 5 meter verlaagd tot op een niveau van 6,50 m+ NAP (momenteel heeft de kade een hoogte van circa 7,20 m+ NAP). Door deze verlaging kan het gebied snel vol- of leeglopen bij stijgende en dalende rivierwaterstanden. De bestaande duikerconstructie wordt verhoogd. Het doel van deze maatregel is om na een hoogwater water vast te kunnen houden in het gebied tot een peil van 6,50 m+ NAP, en ervoor te zorgen dat het gebied bij een peil hoger dan 6,50 m+ NAP kan leeglopen.

BIJLAGE 1 DEFINITIEF ONTWERP

BIJLAGE 2 ONDERBOUWING VRIJSTELLING WNB

BIJLAGE 3 GEOHYDROLOGISCHE BEOORDELING

COLOFON

BEGELEIDEND SCHRIJVEN AANVRAAG WATERWET VERGUNNING CORTENOEVER

KLANT

Rijkswaterstaat

AUTEUR

Micky Westerbeek

PROJECTNUMMER

C05056.000056

ONZE REFERENTIE

D10013301:13Colofon17

DATUM

23 oktober 2020

STATUS

Definitief

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com